

KLASSEKAMPEN

Nettutgaven, tirsdag 2. juni, 2009

Venstresidas
dagsavis

«Bullshit» i offentligheten

-Selv ikke filosofien kan redde oss fra bullshit, sier Princeton-professor Harry G. Frankfurt.

Av Sandra Lillebø (tekst) og

TIRSDAG 2. JUNI, 2009

RYDDER OPP: - Som filosof er det min oppgave å klargjøre begreper som er mye brukt, men lite forstått, sier Harry Frankfurt, som har skrevet om bullshit.

nærmere en uke har det som kryper og går av norsk litterær offentlighet vært samlet på Lillehammer for å diskutere «sannhet». Men hva om det sentrale anliggendet for vår tids offentlige samtale verken var sannhet eller løgn, men bullshit?

Likegyldig

- Den som serverer bullshit er uinteressert i å vite om det han sier er sant eller ikke. Hovedsaken er å produsere en viss effekt på mottakeren, å posisjonere seg. Som reklame, eller i politikken, sier Harry Frankfurt, filosof og forfatter av boka «Om bullshit». Han fortsetter:

- Det er åpenbart at politikere ikke først og fremst bryr seg om det de sier er sant eller ikke. De vil oppnå noe.

Å legge mer vekt på personlig motivasjon enn på sannhetsgehalt gjør ikke alle politikere til løgnere. Selv en løgner må på et eller annet vis forholde seg til sannheten. For å lyve må man selv tro at sannheten er noe annet enn det man sier. En «bullshitter» derimot forholder seg verken til løgn eller sannhet. I boka «Om bullshit» skriver Frankfurt at bullshit gjerne kan være sant. Men når det inntreffer, er det tilfeldig. Avsenderen bryr seg ikke.

Mange, ikke minst Frankfurt selv, er overrasket over den formidable suksessen det lille essayet har fått. Teksten ble skrevet allerede i 1985, mens Frankfurt underviste ved Yale, hvor han var med i en gruppe forskere fra ulike faggrupper som jevnlig møttes for uformelt å diskutere ulike emner. Teksten var i utgangspunktet kun myntet på denne gruppen. Året etter ble det publisert i tidsskriftet «Raritan review», og Frankfurt selv inkluderte det i en essaysamling han ga ut i 1988. Først etter årtusenskiftet fattet forlaget interesse for å gi det ut som en egen tekst, og det var først da den relativt korte teksten (den norske utgaven er på bare knappe 90 sider, inkludert et forord skrevet av Lars Fredrik H. Svendsen) kom ut som egen bok i 2005, at den fikk gjennomslag. Over natten ble den en bestselger i USA, oversatt til flere språk, og Frankfurt ble invitert til Jon Stewarts «Daily Show».

Støy

- Som filosof ser jeg på det som min oppgave å klargjøre begreper og ideer som er mye brukt, men som er lite forstått, sier Harry Frankfurt til Klassekampen. Det er tydelig at Princetonprofessoren, som er spesialist i moralfilosofi og har vært en viktig bidragsyter til den filosofiske debatten om fri vilje, har tatt inn over seg forholdet mellom liv og lære. Han er svært imøtekommende og hyggelig, men driver ikke akkurat unødvendig ordgyteri. Svarene på spørsmålene jeg stiller er korte og konsise.

- Kan filosofien redde oss fra bullshit?

- Ingen ting kan redde oss fra bullshit. Om filosofien skulle gjøre noe som helst for å hindre utbredelsen av den, skjer det i tilfelle på veldig lokalt nivå: muligens kan det å studere filosofi hindre deg i å produsere så altfor mye

bullshit selv.

- Du skriver at bullshit kan oppstå hvor som helst. Er det mye bullshit i filosofien?

- Nei.

Han ler, og fortsetter:

- Ikke i amerikansk filosofi. Men kanskje i den kontinentale. Franske og tyske filosofer har en tendens til å blåse seg opp og gjøre seg viktige ved å tillegge seg en ofte ugjennomtrengelig språkdrakt, selv om de ikke nødvendigvis har så mye å si.

- Hvorfor bryr vi oss mindre om sannheten nå enn tidligere?

- Vi snakker mer, vi kommuniserer mer, dermed er det også mer av alt: både sannhet, løgn og bullshit. Om det er relativt mer bullshit i offentligheten, er en annen sak. Men jeg tror at det generelt blir mer bullshit når publikums oppfatning blir viktigere. I dag er folkemeningen blitt viktigere selv i totalitære stater, og vi oversvømmes av reklame og kjendiseri.

- Offentligheten er rett og slett mer preget av støy?

- Ja, det kan du si. Definisjonen på en kjendis er en som er kjent for å være kjent. Det gir ingen mening overhodet.

Paradoks

Men paradoksalt nok er det gjerne temaer som virkelig betyr noe for oss som invaderes av bullshit. I essayet beskriver Frankfurt såkalte «bullsessions»; uformelle møter i vennegjenger hvor samtalen ofte kretser rundt fundamentale spørsmål som kjærlighet, sex, religion og politikk.

- Ja, det er et paradoks at vi snakker bullshit når vi snakker om ting som står oss så nær. Jeg tror grunnen er at når noe er viktig for oss, blir det desto viktigere å ha noe interessant å si. Dermed legger vi all vår energi i det å være interessante, og glemmer hva vi egentlig holder på med. Da blir det bullshit.

Nettutgaven gir deg et lite utvalg fra dagens avis. For å lese hele avisen kan du [abonnere](#).
© Klassekampen AS | Ansv. red: [Bjørghulv Braanen](#) | Daglig leder: [Marga van der Wal](#)

Sentralbord: **22 05 95 00** | Besøk: Grønland 4, Oslo | Post: Boks 9257 Grønland, 0134 OSLO
E-post: klassekampen@klassekampen.no
Alt innhold er opphavsrettslig beskyttet © Klassekampen

Generelle vilkår for rettigheter til stoff som leveres til Klassekampen for publisering finner du [her](#).

Powered by **eonBIT**